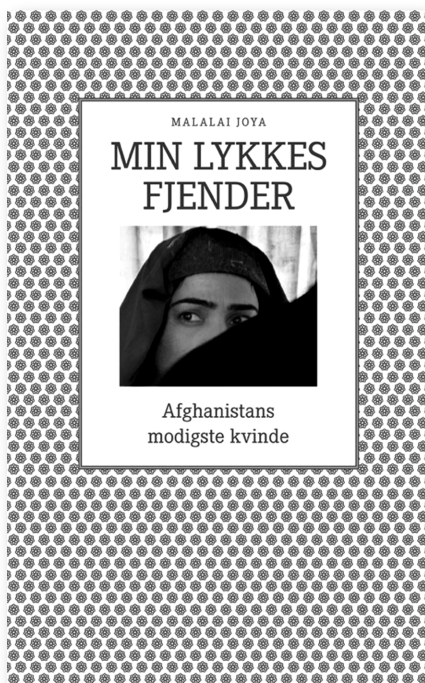

DEMOKRATI KAN ALDRIG FREMTVINGES MED VÅBEN – *heller ikke i Afghanistan*

Anmeldelse af Karen Ellen Spannow

"Magt skaber ikke ret og krig skaber ikke fred"
(s.333)

Malalai Joya: **MIN LYKKES FJENDER.**
Afghanistans modigste kvinde.
Verve 2010, 336 sider. Kr. 279,-.

Jeg blev fanget ind fra første side af en insisterende og intens tone. Her taler en ung, stærk og vedholdende kvinde, som fra sit skjul et sted i Afghanistan kæmper for ikke bare at slippe for Taliban men også for NATO. Som er klog nok til at gennemskue, hvorledes NATOs styrker holder gang i afghanske grupperinger, som kun ønsker at bevare kvinderne i underkastelse. Som nægter at erklære sig som medlem af en bestemt etnisk gruppe, fordi alle etniske grupper skal have samme ret til frihed og demokrati. Som bliver ved med at sige, at afghanerne kan selv og vil selv, og som trækker forhold frem fra den afghanske historie, der sandsynliggør det.

En kvinde, som under Talibans styre kunne gå ud og undervise andre kvinder på diskrete steder, hvis hun tog den forhadte burka på, men som nu, hvor NATO har magten, end ikke føler sig tryk under det lyseblå dække og dårligt kan besøge sin hjemby i det vestlige Afghanistan. Som må flytte rundt hele tiden og have livvagter for ikke at blive myrdet, men som alligevel er rede til at ofre sit liv, blot udviklingen til et demokratisk Afghanistan kan sikres. Som, skønt valgt til parlamentet, ikke mere kan risikere at møde frem og heller ikke får tildelt nogen taleret der, hvis hun gør det. Som vedbliver at påpege, hvordan de gamle krigsherrer fra årene med borgerkrig, kampen mod Sovjetisk invasion og krigen mod Iran har mange menneskeliv på samvittigheden, vil gøre alt for at bibeholde landets traditionelle undertrykkelse af kvinderne.

Malalai Joya er ikke hendes rigtige navn. Malalai er navnet på en anden afghansk heltinde og Joya er navnet på en afghansk forfatter, der kæmpede for menneskerettighedernes indførelse først i det 20 århundrede. Hensynet til familiens sikkerhed gør det nødvendigt at have et dæknavn.

Slår man navnet op på nettet, er der talrige referencer og mange billeder af en lille smuk, mørkhåret kvinde, der udstråler seriøsitet og beslutsomhed. Malalai Joya har bl.a. op-

trådt som hovedperson i en meget prist dansk dokumentar produceret af Eva Muldvad. Det er fra denne film, som skildrer Malalai Joyas valgkamp i burka og omgivet af bevæbnede vagter, at bogens danske titel er hentet.

Desuden har Malalai Joya talt til mange interesserede grupper overalt i den vestlige verden. For alle de vestlige borgere, der er modstandere af krigen i Afghanistan – og ifølge Malalai Joyas oplysninger er det næsten overalt halvdelen af befolkningen – kan denne modige kvinde anskues som sendt fra himlen. Hun gentager ukueligt, at det afghanske folk ikke bliver hørt. At alliancen mellem Nato og Karzai giver plads til alle de gamle krigsherrer, som har pint, plaget og udnyttet folket. Hun beretter igen og igen, at krigen blot gør ondt værre og må ses som en ulykkelig fortsættelse af den udenlandske indblanding, som Afghanistan har været underlagt i hele det 20. århundrede. Hun kommer med alle de gode argumenter for, at krigen hellere bør slutte i dag end i morgen. Samtidig sender hun sin kondolence til de familier, som ulykkeligt har mistet sønner, brødre og fædre i den unødvendige krig. Hun ved, at det er slemt at miste sine nære og kære, uanset hvilken side man er på.

Man kan selvfølgelig spørge, hvordan denne lille stædige kvinde kan hævde, at netop hun taler med folkets stemme. Folket er jo en noget flydende størrelse, som kan misbruges til både det ene og det andet. Malalai Joya tilhører den forholdsvis veluddannede vestligt orienterede bybefolkning, hendes familie har i årevis kæmpet for et sekulært, nationalt demokrati, men hun har et godt blik for den del af befolkningen, hvis omstændigheder er mindre gunstige. Hun virker meget velinformeret, selv om hendes udsagn nogle gange svækkes af hendes bestandige hævde af at kende sandheden. For sandheden er jo ligesom folket en noget akavet størrelse. Men hun er i hvert fald velinformeret og så konsistent i sine informationer om de politiske forhold i Afghani-

stan og de tilstødende lande, at man mange gange villigt lader sig overbevise. Og at det er indviklet at rede alle trådene ud og vide hvilken røverhøvding, der regerer hvor, vidner de danske soldaters langvarige alliance med en narkobaron i Gereskh om.

Det lægger også til Joyas legitimitet, at hun har fået mange tilbud om at komme under sikre omstændigheder i Vesten og fx læse videre på et europæisk universitet, men ubestikkeligt har takket nej til dem alle. Hun er overbevist om, at hun har en vigtig rolle, som den, der repræsenterer det afghanske folk, og hendes personlige mål og ønsker vil altid komme i anden række.

Hun er heller ikke bange for at lægge sig ud med verdens mægtigste. George og Laura Bush og Dick Cheney får nogle ordentlige nogen på frakken for deres fuldstændigt manglende kendskab til de faktiske forhold i Afghanistan. De mennesker, Præsidenten og fruhen møder, kan på ingen måde ses som nogle, der repræsenterer det afghanske folk, siger Malalai Joya. Hun gennemhuller deres argumenter for krigen ved at påpege, at forholdene for kvinder ikke er blevet en snus bedre, siden krigen begyndte, selv om kvinders forhold hører til det, der oftest bliver nævnt af fortalere for krigen. Mange unge kvinder, der ikke har fået støtte til at imødegå tvangsægteskab eller til at klare andre udfordringer, begår selvmord, skriver Joya. Den afghanske gennemsnitsalder er faldet til 43 år, og hver femte barn overlever ikke sin femårs fødselsdag. Her kunne man som læser godt tænke sig henvisning til ordentlige undersøgelser, men spørgsmålet er nok, hvorvidt de overhovedet findes.

Joya fremlægger også, at antallet af civile ofre stiger for hvert år, krigen står på, et tal det nok er lidt nemmere at få styr på. Det gør den vestlige presse ellers ikke meget ud af, mener Joya. De går magtens ærinde ved ikke at opregne de civile tabstal, og dermed forsømmer de en vurdering af, hvorvidt krigens pris står i rimeligt forhold til eventuelle gevinster. Medierne efterlader det indtryk, at den hårde kvindeundertrykkelse tog sin begyndelse med

Taliban-regimet. ”Men det er løgn, mere støv i verdens øjne, udbredt af de krigsher-
rer, som dominerer Hamid Karzais ameri-
kansk støttede, såkaldte demokratiske
regering.” (s.43)

Den undertrykkelse som kvinder i Af-
ghanistan udsættes for, har lange histo-
riske rødder.

”Krigen i Afghanistan har avlet terror-
isme, selv om det erklærede mål er at be-
kæmpe den”, mener Joya. Hele konceptet
om krig mod terror er latterligt, fordi mod-
standen mod Natos indblanding er det
næringsstof som terrorister vokser ud af.
Desuden er det ikke rimeligt, at Afgha-
nistan alene skal bære hele det voldelige
efterspil til den elvte september.

Joyas råd til krigsherrerne i Øst og
Vest er: Bring krigen til ophør. Krigen har
udelukkende gavnet de ekstremistiske
grupper, og sikret en større gennemslags-
kraft for fundamentalisterne. Karzai er
ingenting uden Nato, så det er vigtigt, at
afghanerne selv får mulighed for at op-
stille og vælge deres ledere.

Joyas andet gode råd er: send human-
itær hjælp! Og hjælpen skal ikke være for-
beholdt regeringsvenlige projektmagere,
som det er tilfældet nu. Alle, som kan gøre
rede for den nød, der skal afhjælpes, skal,
uanset hvordan deres politiske stillingta-
gen er, have hjælp. Det tredje råd er: Vis
de gamle korrupte krigsherrer, der blot
har brugt deres medlemskab af parlamen-
tet til at fore deres egen rede, vintervejen.
Endelig må alle de fremmede soldater i
begge lejre ud af landet og der må sættes
en stopper for det ødelæggende våbensalg
til regering og opposition.

Joya nævner eksplicit og flere gange i
bogen, de personer i regeringen hun anser
som de største slyngler. Det er navne, hvor

nogle er mere kendt i medierne end andre
og hvoraf flere – formodentlig helt forfejlet
– har været fremstillet som Afghanistans
svar på Robin Hood. Når Joya fremhæver
vigtigheden af, at der sættes en stopper
for våbensalg til Afghanistan, nævner hun
også de lande, som bør holde sig fra vå-
beneksport til Afghanistan: Kina, Iran, In-
dien, Pakistan, Usbekistan, Tyrkiet, Rus-
land m.fl.

Joya tror ikke det bliver let men sætter
sin lid til, at ægte uafhængighed vil kunne
øge chancerne for, at landets tilstand for-
bedres. For som det med typisk afghansk
poesi hedder: ”Vore fjender kan hugge
blomsten ned, men intet kan forhindre at
foråret bryder frem” (s.335).

”Gode menneskers tavshed er værre
end onde menneskers tavshed” (s.220),
mener Malalai Joya, der ofte er ude for, at
andre politikere diskret meddeler hende,
at hun har ret. Men hvis deres støtte ikke
er officiel, er den ikke bare ligegyldig, men
ugyldig, mener hun.

Der er langt mellem mennesker, som på
trods af konstante dødstrusler og person-
lige afsavn, holder fast i deres pligt for det
fællesskab, de føler sig som medlem af. De
fleste holder tand for tunge, hvis deres
egne interesser er truede, og meget få poli-
tikere trodser diplomatiets uskrevede reg-
ler om at lade alt det pinlige ligge i tavs-
hedens skygge. Det gælder i endnu højere
grad i lande som Afghanistan, som har et
meget hierarkisk opbygget magtsystem.

Så, hvis man for en gangs skyld kunne
lægge sin ellers højst nødvendige skepsis
lidt til side, kunne man få lyst til at vove
den påstand, at Malalai Joya ikke bare er
Afghanistans modigste kvinde men hele
verdens modigste kvinde.